

ForUMs innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene

Forum for utvikling og miljø (ForUM) består av over 50 norske organisasjoner som jobber med utvikling, klima, natur, fred og menneskerettigheter. Bærekraftsmålene er rammen for vårt arbeid.

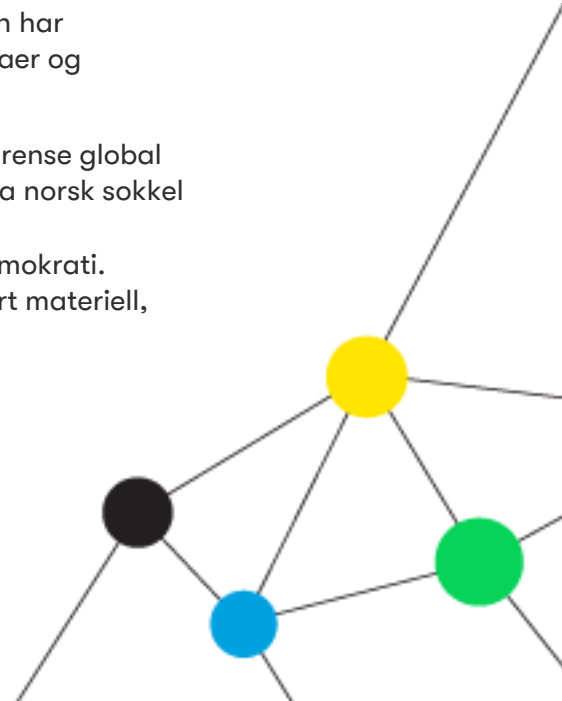
ForUM synes det er svært positivt at regjeringen er i gang med arbeidet med en nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene. Det er positivt at departementet ber om innspill fra et bredt spekter av aktører, og ForUM ønsker med dette innspillet å framheve noen utfordringer, dilemmaer, målsetninger, tiltak og indikatorer sivilsamfunnet mener er viktige for å nå bærekraftsmålene.

1. En samstemt politikk for bærekraftig utvikling

FNs 17 mål for bærekraftig utvikling er en del av Agenda 2030, som er den mest omfattende agendaen verden noen gang har satt. Agenda 2030 bygger på en forståelse av samspillet mellom de ulike målene som tilsier at målene må sees i sammenheng. Vi er avhengige av positive synergier for å nå bærekraftsmålene innen 2030. For å skape slike synergier trenger vi at alle departementer, i tillegg til andre viktige aktører i samfunnet, sammen drar Norge og verden i en mer bærekraftig retning. Handlingsplanen må sikre en samstemt norsk politikk for bærekraftig utvikling.

Samstemthet er et uttalt mål i regjeringsplattformen og i en rekke FN-avtaler Norge er en del av. Stortinget ba også om en samstemthetsreform i 2017. En samstemt politikk krever politisk endringsvilje og politisk forpliktelse på høyeste nivå. Det er nødvendig å integrere ulike politikkområder slik at det er samsvar mellom økonomisk, sosial, klima- og miljøpolitikk. Det krever at man har langsiktige perspektiv i planleggingen, at man identifiserer dilemmaer og interessekonflikter. Noen av dilemmaene som bør løftes er:

- Norge har forpliktet seg til å nå Parisavtalens mål om å begrense global oppvarming til under to grader, men olje- og gasseskport fra norsk sokkel fortsetter upåvirket av internasjonale klimaforpliktelser.
- Norge er en forkjemper for fred, menneskerettigheter og demokrati. Samtidig tjener vi store summer på salg av våpen og militært materiell, både direkte og gjennom investeringer i Oljefondet.

- Menneskerettigheter, likestilling og hensyn til miljø og klima skal være tverrgående tema i utenrikspolitikken, samtidig investerer Norfund i fornybar energi i utviklingsland, uten kontrollmekanismer eller aktsomhetsvurderinger som skal hindre at urfolk tvangsflyttes, kvinner utsettes for grove kjønns spesifikke menneskerettighetsbrudd, viktig natur ødelegges, og hindre brudd på grunnleggende arbeidstakerrettigheter.
- Regjeringen sier de vil fortsette å føre en politikk som bevarer et samfunn med små forskjeller som gir muligheter for alle. Samtidig har de økonomiske ulikhetene økt internt i de fleste land i verden, også i Norge.

Bærekraftsmålene kan kun oppnås dersom alle målene forstås som en helhet, og alle mål oppfattes som jevnbyrdige. Derfor er en helhetlig og samstemt politikk helt nødvendig for at Norge skal nå bærekraftsmålene og bidra til måloppnåelse globalt innen 2030. Det vil være uheldig dersom Norge inntar en selektiv tilnærming til bærekraftsmålene i handlingsplanen.

Bærekraftsmålene må ligge til grunn for all norsk politikk, og handlingsplanen må ha innvirkning på det nasjonale lovverket. I Tyskland har eksempelvis den nasjonale bærekraftstrategien reell påvirkning på det nasjonale lovverket i tråd med Agenda 2030. Ingen lov kan vedtas i Tyskland uten at den har en tydelig referanse til bærekraft¹. Sverige og Belgia har vedtatt at alle lover skal harmoniseres med bærekraftsmålene².

Nasjonal og internasjonal politikk henger sammen og må sees i sammenheng. En samstemt politikk for bærekraftig utvikling forutsetter at nasjonal politikk samordnes med internasjonale mål og forpliktelser.

ForUM ber om at den nasjonale handlingsplanen

- bygger på Agenda 2030 i sin helhet og ser de 17 målene for bærekraftig utvikling i sammenheng. Alle delmålene må dekkes i handlingsplanen
- adresserer viktige dilemmaer hvor det kan oppstå politiske interessemotsetninger, og undersøker mulige negative følger av politiske tiltak på ett område for andre områder
- sikrer at alle politiske tiltak og vedtak vurderes etter en helhetlig tilnærming til bærekraftsmålene
- fremmer en samstemt politikk for bærekraftig utvikling og dekker alle sektorer

---

¹ [ForUM, 2020: Handlingsplaner og strategier for bærekraftsmålene.](#)

² [ForUM m.fl., 2019: En samstemt handlingsplan for bærekraftsmålene.](#)

- får innvirkning på lovverket. Alle lover bør harmoniseres med bærekraftsmålene

2. Ansvar for arbeidet og langsiktig finansiering

Arbeidet med bærekraftsmålene har ikke vært koordinert på en måte som svarer til forventningene i Agenda 2030 om en helhetlig og tverrsektoriell tilnærming. For å sikre en helhetlig tilnærming er det nødvendig at arbeidet med bærekraftsmålene blir styrt på et overordnet nivå med tydelig ansvar og tilstrekkelig koordinering³.

Erfaringer fra andre land viser at politisk engasjement, eierskap og visjoner på høyeste nivå bidrar til fortløpende arbeid med bærekraftsmålene⁴. Bærekraftsmålene er så overgripende at ansvaret for arbeidet med disse bør ligge hos statsministeren.

Tre land skiller seg ut ved at de har gode strategier eller handlingsplaner, samt solide strukturer for å følge opp disse. En viktig erfaring som går igjen i alle de tre landene er at det er avgjørende at ansvaret for koordineringen ligger på et så høyt politisk plan som mulig. I Tyskland ligger koordineringsansvaret for bærekraftig utvikling hos forbundskansleren, i Finland hos presidenten, og i Estland hos statsministerens kontor⁵.

Det å koordinere arbeidet med bærekraftsmålene er omfattende og komplisert. Det må tydeliggjøres hvor ressursene til dette arbeidet skal hentes fra.

ForUM ber om at den nasjonale handlingsplanen

- plasserer ansvaret for å nå bærekraftsmålene hos statsministeren, og legger koordineringen av arbeidet med bærekraftsmålene til statsministerens kontor
- sikrer betydelige menneskelige og økonomiske ressurser til oppfølging av handlingsplanen. Behovet for ressurser må være reflektert i statsbudsjettet
- sikrer langsiktig og forutsigbar finansiering av arbeidet med bærekraftsmålene
- sikrer at finansieringen ikke tas fra bistandsbudsjettet, men kommer i form av friske midler

³ [Riksrevisjonen, 2020: Riksrevisjonens undersøkelse av styring av og rapportering på den nasjonale oppfølgingen av bærekraftsmålene.](#)

⁴ [ForUM, 2020: Handlingsplaner og strategier for bærekraftsmålene.](#)

⁵ Ibid.

3. Nasjonal og internasjonal måloppnåelse

Bærekraftsmålene gjorde alle land til utviklingsland. Norge har store utfordringer knyttet til enkelte mål⁶, og måloppnåelse vil kreve store endringer i norsk politikk. Derfor er det bra at Norge nå får en nasjonal handlingsplan som ser på arbeidet med bærekraftsmålene i Norge. Samtidig er Agenda 2030 en global agenda, og Norges måloppnåelse handler også om vårt fotavtrykk i verden. Nasjonal politikk kan medføre konsekvenser for mennesker i andre land, og må derfor sees i en internasjonal sammenheng.

«Leave no one behind» er ett av de viktigste prinsippene i Agenda 2030. For å følge dette prinsippet må Norge føre en politikk som fanger opp svake grupper både nasjonalt og internasjonalt. Det er viktig at handlingsplanen ikke bare blir en plan for arbeidet med bærekraft i Norge, men en handlingsplan for bærekraftsmålene som dekker Norges påvirkning på måloppnåelsen både nasjonalt og internasjonalt.

Tysklands nasjonale strategi for bærekraftig utvikling inneholder tiltak for både nasjonal og internasjonal måloppnåelse. Under hvert bærekraftsmål blir det presentert overordnetiltak som skal gjennomføres i Tyskland, tiltak som skal gjennomføres av Tyskland internasjonalt, og tiltak som skal gjennomføres internasjonalt av Tyskland i samarbeid med andre land. De tre kategoriene sikrer at tiltakene dekker både nasjonal og internasjonal måloppnåelse for alle bærekraftsmålene, samt at mål 17 om samarbeid for å nå målene blir en rød tråd i strategien.

ForUM ber om at den nasjonale handlingsplanen

- dekker Norges påvirkning på måloppnåelsen både nasjonalt og internasjonalt
- inneholder tiltak utført i Norge, av Norge internasjonalt, og av Norge internasjonalt i samarbeid med andre land, og at samtlige bærekraftsmål dekkes av de tre kategoriene

4. Definerte utfordringer og endrede prioriteringer

---

⁶ [Sustainable Development Solutions Network og Bertelsmann Stiftung, 2020: Sustainable Development Report 2020.](#)

Bærekraftsmålene henger tett sammen og er del av en helhetlig agenda. Målene må derfor sees i sammenheng. Det kan fremstå fristende å velge seg ut et knippe mål som allerede er prioritert i norsk politikk, men dersom Norge skal

bidra til å nå bærekraftsmålene er det helt nødvendig å både se helheten og ta tak i de mest utfordrende målene.

Det er store utfordringer som må overkommes for at verden skal nå bærekraftsmålene. Antallet mennesker i verden som lider på grunn av manglende matsikkerhet stiger, ødeleggelsen av natur fortsetter i illevarslende høyt tempo, og dramatiske nivåer av ulikhet består i alle verdens regioner, ifølge FNs årlige rapport om bærekraftsmålene⁷.

Mål 12 om ansvarlig forbruk og produksjon, og mål 13 om å bekjempe klimaendringene er blant de målene som har vist seg spesielt utfordrende for Norge⁸. Å ta vare på livet over og under vann har også vært en utfordring. Bærekraftsmål 14 og 15 om natur bygger på Aichimålene som har frist i 2020. Rapporten Naturens Tilstand 2020 viser at Norge ikke kommer til å nå noen av disse 20 målene⁹.

Å nå klima- og naturmålene vil kreve endrede politiske prioriteringer. Miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft er alle viktige aspekter av bærekraftig utvikling, men de kan ikke sees som separate sektorer¹⁰. Økonomien og samfunnet er en del av biosfæren, og modellene som ligger til grunn for handlingsplanen må erkjenne at mål 6, 13, 14 og 15 er fundamentet for de øvrige bærekraftsmålene.

Det er viktig at handlingsplanen erkjenner planetens tålegrenser¹¹. Den tyske nasjonale strategien har for eksempel en tydelig referanse til «the Nine Planetary Boundaries»¹².

Det er et behov for en gapsanalyse som beskriver den faktiske nåsituasjonen, spesielt for de målene som er utfordrende for Norge. Bare ved å identifisere nåsituasjon og ønskelig framtidssituasjon, og identifisere forskjellene mellom

⁷ [FN, 2020: The Sustainable Development Goals Report 2020](#)

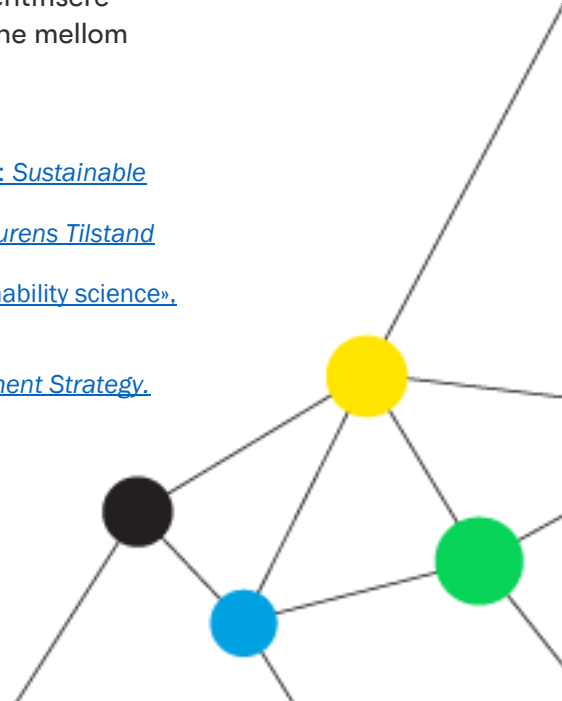
⁸ [Sustainable Development Solutions Network og Bertelsmann Stiftung, 2020: Sustainable Development Report 2020.](#)

⁹ [Naturvernforbundet, Sabima, WWF Verdens naturfond og ForUM, 2020: Naturens Tilstand 2020.](#)

¹⁰ [Folke m.fl., 2016: «Social-ecological resilience and biosphere-based sustainability science», Ecology and Society, vol. 21, Nr. 3.](#)

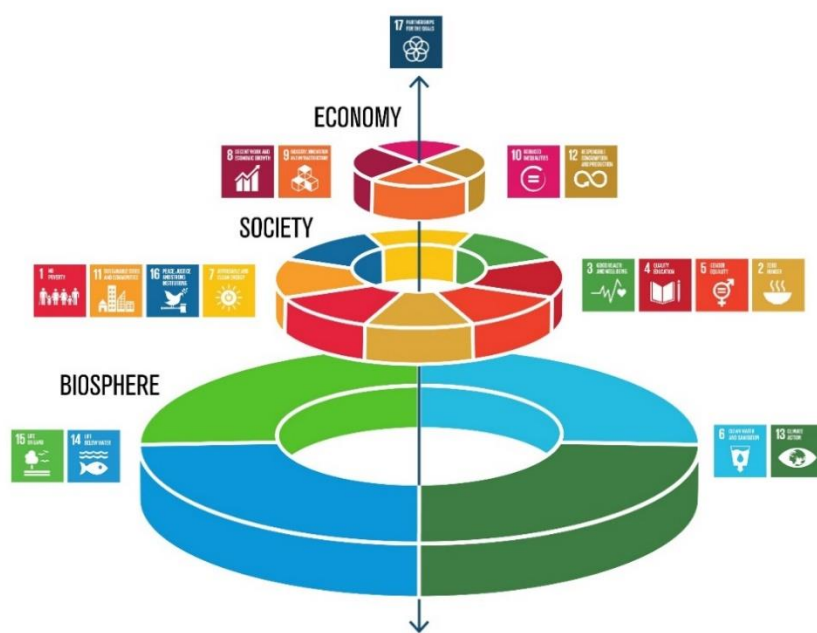
¹¹ [Stockholm Resilience Center: «Planetary boundaries research»](#)

¹² [The Federal Government in Germany, 2016: German Sustainable Development Strategy.](#)

disse situasjonene, vil vi få en handlingsplan som kan fylle gapet mellom hvor vi er og hvor vi må være i 2030.

Figur 1 “The wedding cake”-modellen for bærekraftsmålene ser målene som en helhet der økonomi og samfunn er integrert i biosfæren¹³. Illustrasjon: Azote Images for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University.

Konkrete eksempler på noen utfordringer som står i veien for å nå bærekraftsmålene innen 2030:

- Mange norske selskaper har begrenset kunnskap om egen risiko for å bli involvert i menneskerettighetsbrudd¹⁴, og undersøkelser viser at ikke-forpliktende mekanismer for et ansvarlig næringsliv er lite kjent blant norske selskaper¹⁵. (Mål 8 og 12)

¹³ Folke m.fl., 2016: «Social-ecological resilience and biosphere-based sustainability science». *Ecology and Society*, vol. 21, Nr. 3.

¹⁴ Amnesty International, 2020: «Er norske selskaper i front?».

¹⁵ Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, 2020: *OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv: En undersøkelse om kjennskap og arbeidsmetoder blant norske næringslivsledere*.

- Norges klimagassutslipp går i riktig retning, men dagens utslippskutt er ikke tilstrekkelige for å nå målene i Parisavtalen. Utfordringen blir å sikre en vellykket og tilstrekkelig omstilling¹⁶. En slik omstillingen må ta høyde for Norges rettferdige andel av ansvaret for klimaproblemet¹⁷. (Mål 13)
- Arealbruken i Norge tar ikke hensyn til natur, noe som resulterer i at viktig og sjelden natur bygges ned bit for bit¹⁸. (Mål 14 og 15)
- Styrkede skattesystemer bedrer nasjonal ressursmobilisering og kan understøtte finansiering av bærekraftsmålene. Men det er fare for at majoriteten av økte inntekter forsvinne ut igjen som følge av gjeldskriser i utviklingsland i kjølvannet av koronakrisen¹⁹. (Mål 17)

ForUM ber om at den nasjonale handlingsplanen

- bygger på en forståelse av at biosfæren danner fundamentet for sosial og økonomisk bærekraft, og har en tydelig referanse til planetens tålegrenser
- bygger på en gapsanalyse som definerer Norges utfordringer i konteksten av bærekraftig utvikling
- prioriterer Norges utfordringer i form av konkrete tiltak og indikatorer for evaluering av måloppnåelse

5. Ny og transformativ politikk

«Transformer vår verden», står det i tittelen på resolusjonen for Agenda 2030²⁰. Agendaen er ambisiøs og transformativ, og dersom vi skal nå bærekraftsmålene må tiltakene stå i stil til ambisjonene. Vi trenger større ambisjoner og transformativ handling for å skape et bærekraftig Norge og en bærekraftig verden innen 2030²¹. Det er et behov for at man tydeliggjør hva som er Norges ambisjoner for bærekraftsmålene og hvilke prioriteringer som må gjøres²².

Det er nødvendig å skille mellom eksisterende tiltak og nye eller forsterkede tiltak i handlingsplanen. Dette sikrer at handlingsplanen ikke bare blir en deskriptiv liste over handlingspunkter, men at det utvikles ny politikk som gjør at

¹⁶ [DNV GL, 2020: Energy Transition Norway 2020.](#)

¹⁷ [Kirkens Nødhjelp m.fl., 2018: Norway's fair share of meeting the Paris agreement.](#)

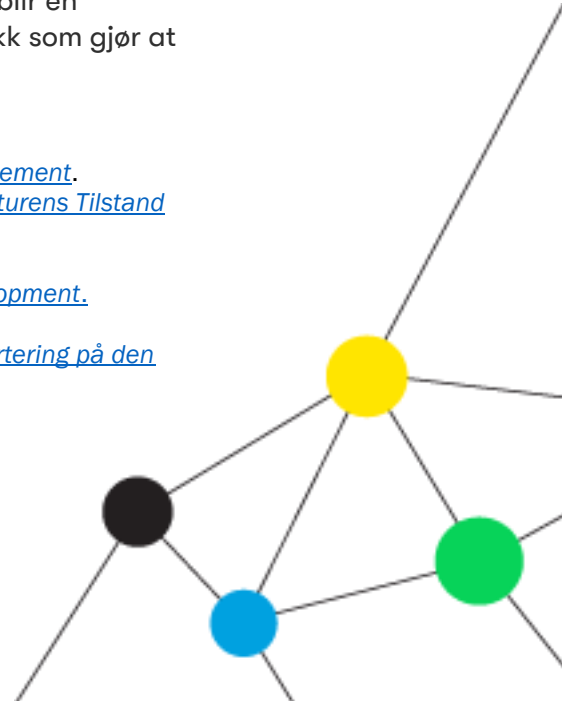
¹⁸ [Naturvernforbundet, Sabima, WWF Verdens naturfond og ForUM, 2020: Naturens Tilstand 2020.](#)

¹⁹ [UN DESA, 2020: Policy Brief #72: COVID-19 and sovereign debt.](#)

²⁰ [FN, 2015: Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.](#)

²¹ [FN, 2020: The Sustainable Development Goals Report 2020.](#)

²² [Riksrevisjonen, 2020: Riksrevisjonens undersøkelse av styring av og rapportering på den nasjonale oppfølgingen av bærekraftsmålene.](#)

vi faktisk når bærekraftsmålene i Norge innen 2030 og bidrar til måloppnåelse internasjonalt.

I utarbeidelsen av handlingsplan kan Norge se til andre land som allerede har utviklet nasjonale handlingsplaner eller strategier. Et godt eksempel er Tyskland, som laget sin første nasjonale strategi for bærekraftig utvikling allerede i 2002, og som siden har revidert og forbedret planen kontinuerlig. De skiller tydelig mellom det de kaller «tidligere tiltak» og «planlagte tilleggstiltak». Mål hvor det er tilbakegang, eller hvor framgangen er dårlig, forsterkes med ytterligere tilleggstiltak i jevnlig revideringer av handlingsplanen. Slik stimulerer den tyske handlingsplanen til ny politikk på utfordrende målområder.

ForUM ber om at den nasjonale handlingsplanen

- skiller mellom eksisterende tiltak og nye eller forsterkede tiltak
- inneholder nye og transformative tiltak som muliggjør måloppnåelse innen satt frist

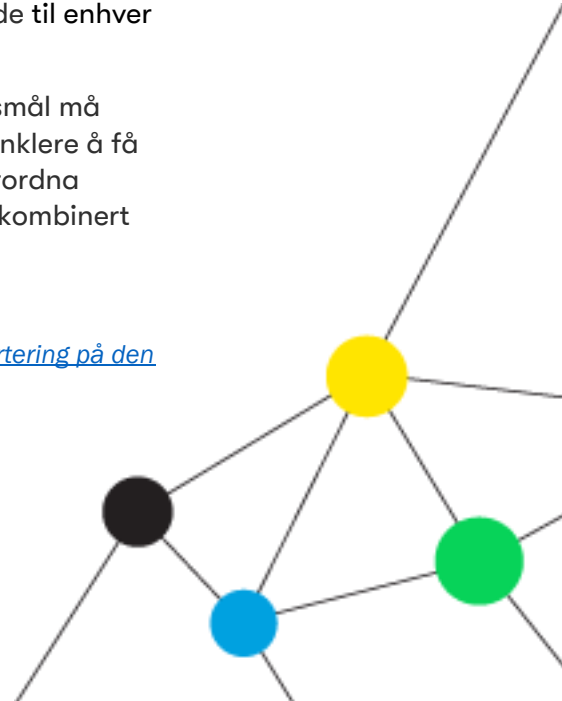
6. Tidfestede og tallfestede målsetninger og tiltak knyttet til nasjonale indikatorer

Med snart bare ni år igjen til å nå bærekraftsmålene må vi sørge for at dette blir en handlingsplan for bærekraftsmålene som legger vekt på *handling*. For at handlingsplanen skal skape reelle endringer i Norge, er det nødvendig med konkrete målsetninger og tiltak som er tidsspesifikke og i størst mulig grad også tallfestede. For å sikre måloppnåelse er det også behov for at målsetningene og tiltakene knyttes til nasjonale indikatorer.

Klare, trinnvise frister for måloppnåelse gjør det lettere å evaluere Norges innsats. Planen bør spesifisere hva som skal oppnås innen 2030 med milepæler, ved 2024 og 2027, for at man skal kunne måle fremgang, stillstand og tilbakegang. Mål og tiltak må oppdateres ved behov for å sikre at de til enhver tid gjenspeiler Norges internasjonale forpliktelser.

Statusgjennomgangen i statsbudsjettet for hvert enkelt bærekraftsmål må styrkes med mer informasjon og flere konkrete tall for å gjøre det enklere å få overblikk. Det mangler rapportering på indikatornivå, samt en overordnet analyse som ser målene i sammenheng²³. Tallfestede mål og tiltak kombinert

²³ [Riksrevisjonen, 2020: Riksrevisjonens undersøkelse av styring av og rapportering på den nasjonale oppfølgingen av bærekraftsmålene.](#)

med nasjonale indikatorer gjør det lettere å få oversikt over arbeidet med bærekraftsmålene og faktisk gjennomføring.

Spørsmålet om en handlingsplan er uløselig knyttet til nasjonale indikatorer²⁴. En plan er nyttig, men relevante indikatorer er det som forteller oss om vi er på sporet eller ikke. SSB har valgt ut i overkant av 60 av de 231 globale indikatorene der Norge har tilgjengelig statistikk og samlet denne statistikken på ett sted. Dette er et steg i riktig retning, men utvikling av nasjonale indikatorer har gått for sakte²⁵. For å sikre at arbeidet med bærekraftsmålene bygger på indikatorer som er relevante for Norge, trenger vi nasjonale indikatorer utviklet i en bred prosess som inkluderer sivilsamfunnet og andre viktige aktører.

Flere land har utviklet nasjonale indikatorer. Danmark har etablert en nasjonal plattform for statistikk, og et multistakeholder-datapartnerskap har blitt etablert av Danmarks Statistikk²⁶. I den tyske nasjonale strategien for bærekraftig utvikling danner indikatorer basisen for oppfølgingen av handlingsplanen. Hvert bærekraftsmål har minst ett politisk mål som er tilknyttet en indikator. Fra 2016 til 2018 økte Tyskland antall nasjonale indikatorer fra 38 til 63. I opptrappingen prioriterte man internasjonal orientering og indikatorer som reflekterer politisk prioritering av en mer ambisiøs implementering.

ForUM ber om at den nasjonale handlingsplanen

- er tidsspesifikk med klare, trinnvise frister for måloppnåelse. Handlingsplanen spesifiserer hva som skal oppnås innen hvilket år, med milepæler, for at man skal kunne måle fremgang, stillstand og tilbakegang
- inneholder nasjonale politiske målsetninger som tallfestes hvor det er mulig
- inneholder minst ett politisk mål som er knyttet til en nasjonal indikator per bærekraftsmål
- sikrer at nasjonale indikatorer utvikles i dialog med fagmiljøer, sivilsamfunnet, privat sektor og akademisk

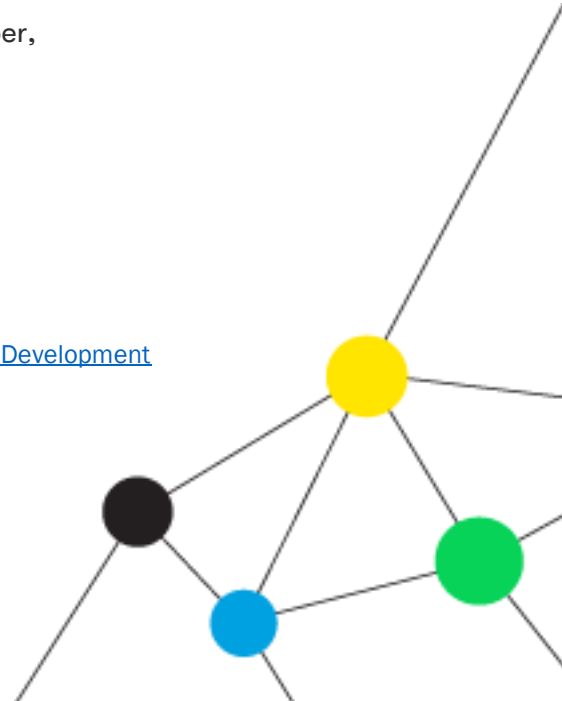
7. Helhetlig rapportering med klare ansvarlinjer

---

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ [ForUM m.fl., 2020: Nordic Matrix: National Action Plans for the Sustainable Development Goals.](#)

Helhetlig rapportering er essensielt for å sikre måloppnåelse. Dessverre er de norske systemene for måling og rapportering på bærekraftsmålene, både i Norge og globalt, atskillig mindre omfattende og ambisiøse enn i land det er naturlig å sammenligne oss med²⁷. Norge mangler en samlet rapportering for oppfølgingen av bærekraftsmålene, og Stortinget har fått mangelfull informasjon om den samlede statusen for Norges oppfølging av målene²⁸.

For hvert av de 17 bærekraftsmålene er det departementene som er ansvarlig for oppfølging. Rapporteringen preges av beskrivelser av tiltak og satsninger, og generell omtale av departementets arbeid med enkeltmål. utfordringer, målsettinger, resultater, status og framdrift er lite omtalt, og for de fleste målene rapporteres det ikke på indikatornivå²⁹. I all hovedsak er rapporteringen preget av selektivt utvalgte tematikker, og ofte beskriver man allerede eksisterende politikk og tiltak³⁰.

Norge bør se til sine naboland for å sikre en helhetlig rapportering med klare ansvarslinjer som bedre ivaretar målet om en samstemt politikk. Ett eksempel er den finske handlingsplanen som inneholder en rekke tiltak som skal bidra til å sikre samstemthet. Tiltakene omfatter blant annet rapportering til nasjonalforsamlingen, dialog på tvers av departementer og integrering av bærekraftsmålene i resultatrapportering på departementsnivå.

Sivilsamfunn har en viktig rolle å spille i rapporteringsprosessene. Det viser Finlands VNR-prosess (2019-2020). Den frivillige nasjonale vurderingen (VNR) Finland leverte til HLPF inkluderte en uavhengig evaluering av Finlands måloppnåelse koordinert og skrevet av representanter for sivilsamfunnet i en bred og inkluderende prosess³¹.

Eksterne eksperter kan også involveres for å sikre en kritisk evaluering av bærekraftsarbeidet. I Tyskland gjør en internasjonal gruppe av eksterne eksperter regelmessige og uavhengige gjennomganger av den nasjonale strategien. Dette sikrer en kritisk gjennomgang av arbeidet for bærekraftsmålene³².

²⁷ [ForUM m.fl., 2019: En samstemt handlingsplan for bærekraftsmålene.](#)

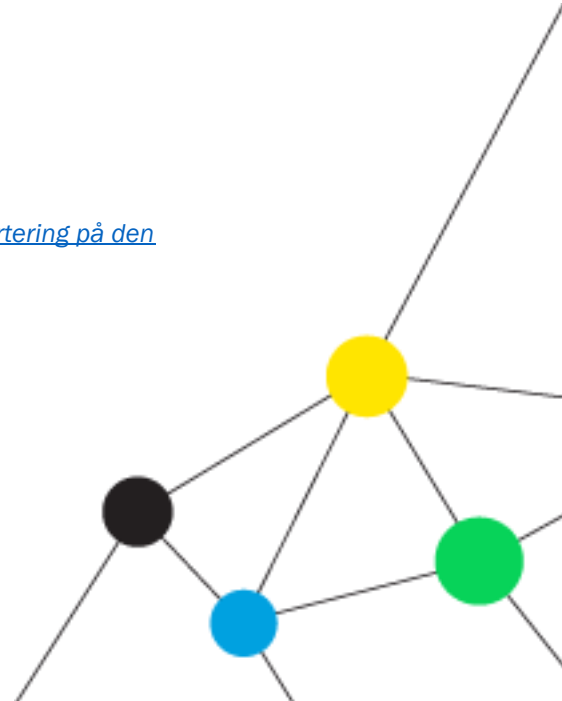
²⁸ [Riksrevisjonen, 2020: Riksrevisjonens undersøkelse av styring av og rapportering på den nasjonale oppfølgingen av bærekraftsmålene.](#)

²⁹ Ibid.

³⁰ [ForUM m.fl., 2019: En samstemt handlingsplan for bærekraftsmålene.](#)

³¹ [Prime minister´s office, 2020: Voluntary National Review 2020 FINLAND.](#)

³² [ForUM, 2020: Handlingsplaner og strategier for bærekraftsmålene.](#)

ForUM ber om at den nasjonale handlingsplanen

- legger opp til en helhetlig rapportering, med dybderapportering også på områder som er utfordrende for Norge, inkludert samstemthet
- inneholder klare ansvarslinjer og samler all koordinering av rapportering på bærekraftsmålene hos statsministerens kontor
- har en tydelig parlamentarisk forankring. En samlet rapportering på bærekraftsmålene, for eksempel i form av en årlig stortingsmelding, legges fram for debatt på Stortinget
- sikrer regelmessige og uavhengige gjennomganger av handlingsplanen, samt nasjonal og internasjonal måloppnåelse

8. Sammen for bærekraftsmålene

Bærekraftsmålene kan ikke nås av regjeringen eller politikerne alene, bærekraftig utvikling er en fellesoppgave som krever langsiktig og samlet engasjement fra mange aktører, inkludert sivilsamfunnet³³. ForUM-felleskapet ønsker å gjøre alt vi kan for at Norge skal nå målene nasjonalt og bidra til å nå målene globalt.

I Tyskland styrkes arbeidet med bærekraftsmålene av et uavhengig råd for bærekraftig utvikling som representerer alle viktige aktører i samfunnet og som har rikelig med ressurser, fullfinansiert av det offentlige. Dette rådet fungerer som en involveringsmekanisme for ikke-statlige aktører³⁴.

I en tid der sivilsamfunnets handlingsrom er under press rundt om i verden, er det ekstra viktig at Norge går foran som et eksempel på hvordan man kan inkludere sivilsamfunnet på en god måte. Sivilsamfunnet spiller en unik rolle i arbeidet med bærekraftsmålene. Norske sivilsamfunnsorganisasjoner kan bidra med viktig innsikt i hvilke konsekvenser norsk politikk har for sårbare grupper nasjonalt og globalt, og hva som er de mest presserende utfordringene Norge og verden i konteksten av bærekraftig utvikling.

En god involvering av sivilsamfunn innebærer regelmessige møtepunkter hvor aktører fra sivilsamfunn kan foreslå justeringer og tilleggspunkter i handlingsplanen, samt at handlingsplanen og eventuelle andre framdriftsrapporter er tilgjengelige og forståelige for alle grupper i samfunnet. Sivilsamfunnsdeltagelse forutsetter tilstrekkelig finansiering.

³³ [The Federal Government, 2016: German Sustainable Development Strategy.](#)

³⁴ [ForUM, 2020: Handlingsplaner og strategier for bærekraftsmålene.](#)

ForUM ber om at

- sivilsamfunnet, akademia, fagmiljøer og privat sektor involveres på en god måte i arbeidet med nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene og i alle framtidige revideringer av handlingsplanen.

9. Handlingsplanens struktur samt forslag til overordna tiltak og indikatorer

En helhetlig handlingsplan som fremmer samstemthet ved å se bærekraftsmålene, samt nasjonal og internasjonal måloppnåelse i sammenheng, krever en omfattende struktur. Våre anbefalinger til struktur bygger i hovedsak på utformingen av den tyske strategien for bærekraftig utvikling.

Den nasjonale handlingsplanen bør ha et eget kapittel for hvert av de 17 bærekraftsmålene for å dekke samtlige mål på en tilfredsstillende måte. Målkapitlene bør inneholde:

- a) Bakgrunn og politiske prioriteringer med overordna globale og nasjonale tiltak
- b) Relevante nasjonale indikatorer med tilhørende målsetninger og konkrete tiltak

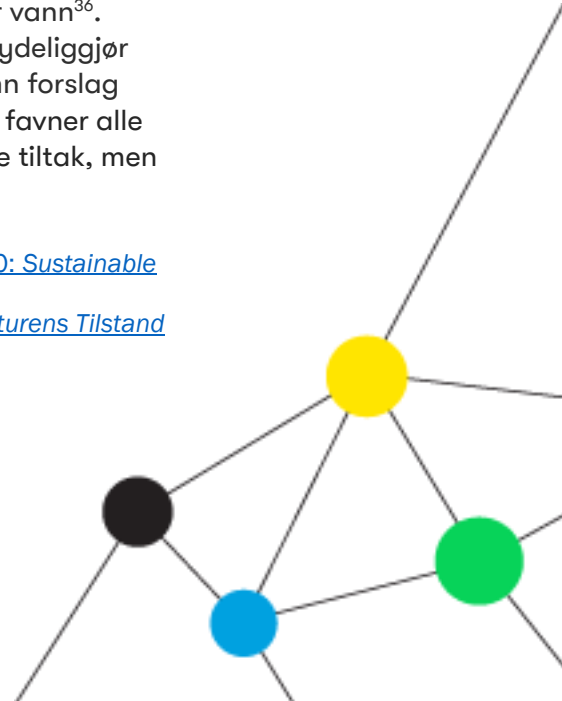
Målkapitlene bør framheve (a) globale og nasjonale utfordringer relatert til målet kapittelet dekker, samt overordna tiltak utført i Norge, av Norge internasjonalt, og av Norge internasjonalt i samarbeid med andre land, og (b) minst én nasjonal indikator knyttet til en tid- og tallfestet politisk målsetning, samt tilstrekkelige tid- og tallfestede tiltak for å oppfylle målsetningen, hvor man skiller mellom eksisterende tiltak og nye eller forsterkede tiltak.

Noen av Norges største utfordringer relatert til bærekraftig utvikling er knyttet til bærekraftsmål 13 om å begrense klimaendringene, mål 12 om ansvarlig forbruk og produksjon³⁵, samt mål 14 og 15 om å bevare livet under og over vann³⁶. ForUM har derfor valgt å spille inn forslag til overordna tiltak som tydeliggjør politiske prioriteringer, samt forslag til indikatorer. Vi spiller også inn forslag relatert til mål 17 om samarbeid for å nå målene, siden dette målet favner alle bærekraftsmålene. Dette er ikke en utfyllende liste over nødvendige tiltak, men

---

³⁵ [Sustainable Development Solutions Network og Bertelsmann Stiftung, 2020: Sustainable Development Report 2020.](#)

³⁶ [Naturvernforbundet, Sabima, WWF Verdens naturfond og ForUM, 2020: Naturens Tilstand 2020.](#)

noen eksempler på tiltak som kan styrke innsatsen på noen utfordrende områder.

Mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon

Menneskerettighetslov for næringslivet

Overordna tiltak (i Norge):

- Regjeringen vil legge frem for Stortinget en menneskerettighetslov for næringslivet som (1) forplikter norske bedrifter til å følge FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), (2) forutsetter så stor grad av åpenhet som mulig om aktsomhetsvurderinger og tiltak, (3) inneholder hensiktsmessige sanksjonsmuligheter for å sikre etterlevelse, og (4) forplikter norske myndigheter til å tilgjengeliggjøre ressurser for dette arbeidet.

Indikator:

- Framstilling som viser utviklingen i prosentandelen av norske selskaper, og selskaper som opererer i Norge, som gjennomfører aktsomhetsvurderinger for hele verdikjeden.

Statens Pensjonsfond utland og Agenda 2030

Overordna tiltak (i Norge):

- Finansdepartementet vil levere et forslag til Stortinget om at Agenda 2030 implementeres i mandatet til Statens Pensjonsfond utland, med mål om at fondets klimaavtrykk årlig reduseres med 7 prosent for å nå målene i Parisavtalen om minimum 50 prosent reduksjon i klimagass utslipp innen 2030, samt øke andelen av selskaper fondet investere i som henviser til Agenda 2030 i egne styringsdokumenter.
- Finansdepartementet vil levere et forslag til Stortinget om at Statens Pensjonsfond utland innfører forhåndsfiltrering som verktøy for å unngå å investere i selskaper som gjennom sin virksomhet motarbeider Agenda 2030. Forslaget vil be Statens Pensjonsfond utland om å ta i bruk verktøy for justering av porteføljen i tråd med Parisavtalen. Målet er at samtlige selskaper fondet er investert i kan vise til aktsomhetsvurderinger for menneskerettigheter og miljø.

Indikatorer:

- Framstilling som viser fondets klimaavtrykk over tid.

- Framstilling som viser endringen over tid i (1) andelen av selskaper fondet investerer i som henviser til Agenda 2030 i egne styringsdokumenter, og (2) antall selskaper fondet har investert i som kan vise til aktsomhetsvurderinger for menneskerettigheter og miljø.

Mål 13: Bekjempe klimaendringene

Klimafinansiering

Overordna tiltak (av Norge internasjonalt):

- Regjeringen vil lage en opptrappingsplan for hvor og hvordan Norges klimafinansiering skal økes fram mot 2030. Planen inkluderer tiltak som innen 2030 sørger for å kutte utslipp i utlandet med 198 millioner tonn CO2. Regjeringen vil som et minimum doble Norges bidrag til klimafondet (GFC) fra 800 millioner til 1600 millioner innen 2022.
- Regjeringen vil vurdere statlig gjeldsbærekraft i avgjørelser om finansieringsmodell for klimafinansiering og opprette systemer for dette.

Indikatorer:

- Framstilling som viser utviklingen av Norges internasjonale økonomiske bidrag til (1) reduksjon av klimagassutslipp, (2) tap og skade relatert til klimaendringene, og (3) klimatilpasning.
- Framstilling som viser Norges bidrag til klimafinansiering fordelt på fond. Grafen tydeliggjør gapet mellom nåværende bidrag og målsatt ambisjon.

Omstilling i Norge

Overordna tiltak (i Norge):

- Regjeringen vil sikre at norske ambisjoner om klimakutt realiseres. Ambisjonene skal fra 2022 gjenspeiles i handlingsplaner og i statsbudsjettet.
- Regjeringen vil starte et arbeid med å styrke klimaloven, slik at loven samsvarer med økte ambisjoner og sikrer implementering av ambisjonene.
- Regjeringen vil styrke satsingen på en grønn omstilling av byene gjennom økte tilskudd til klimavennlige tiltak innen blant annet byggenæringen, transport og sirkulærøkonomien.

Indikatorer:

- Framstilling som gir en sektorvis oversikt over nasjonal klimagassreduksjon.
- Framstilling som viser utviklingen i antall kommuner som har innført klimabudsjetter.
- Framstilling som viser utviklingen i innmeldt tap og skade som følge av klimaendringene i Norge fordelt på ulike sektorer inkludert jordbruk.

Mål 14 og 15: Bevare livet under og over vann

Bærekraftsmål 14 og 15 har en rekke delmål som går ut i 2020 og en ny naturavtale vil legge sentrale føringer for videre målsetninger. En nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene må oppdateres i henhold til Norges internasjonale forpliktelser.

Arealforvaltning

Overordna tiltak (i Norge):

- Regjeringen vil satse på arealnøytrale kommuner og jobbe for at Norge skal bli arealnøytralt ved å gjenbruke og fortette allerede utbygde arealer fremfor å bygge ut mer natur.
- For å kunne måle arealnøytralitet, vil regjeringen innføre arealregnskap i kommunene og sektorene, som i sin tur kan bidra til et nasjonalt naturregnskap. Arealregnskapet vil gi hver kommune oversikt over alle naturtypene, samt naturtypenes endringer i størrelse og tilstand.
- Regjeringen vil styrke kommunenes kapasitet og kompetanse for å redusere tapet av natur gjennom blant annet en "Naturesats"-ordning.

Indikatorer:

- Framstilling som viser utviklingen i naturtypenes størrelse.
- Framstilling som viser utviklingen i antallet arealnøytrale kommuner.

Naturmangfold

Overordna tiltak (i Norge):

- Regjeringen vil øke satsningen på restaurering av ødelagt natur, blant annet gjennom nasjonale restaureringsplaner for samtlige hovedtyper av natur, opprettelse av et restaureringsfond og tilskuddsordninger for skogbruk og jordbruk.

- Regjeringen vil beskytte naturverdiene som ligger i alle norske havområder ved å utvide Naturmangfoldsloven til også å gjelde utenfor 12 nautiske mil.
- Regjeringen vil øke tempoet på, og omfanget av, kartleggingen av natur i Norge, og sørge for at kunnskapen tilgjengeliggjøres og tas i bruk av alle relevante aktører. Kommunikasjon av kunnskapen vil prioriteres for å skape økt forståelse for naturen blant beslutningstagere og i befolkningen.
- Regjeringen vil styrke vern av truet og sårbar natur. Arbeidet med å legge til nye utvalgte naturtyper og prioriterte arter skal oppskaleres, og planen om supplerende vern skal vedtas for å sikre variasjonsbredden i norsk natur og knytte sammen eksisterende naturområder.

Indikatorer:

- Framstilling som viser antall arter i bedring, forverring og antall arter som må regnes som tapt i Norge.
- Framstilling som viser restaurering av ødelagt natur
- Framstilling som viser kartlegging av norsk natur

Miljøskadelige subsidier

Overordna tiltak (i Norge):

- Regjeringen vil utarbeide en plan for å fase ut miljøskadelige subsidier, og unngå innføring av nye subsidier som kan skade miljøet.

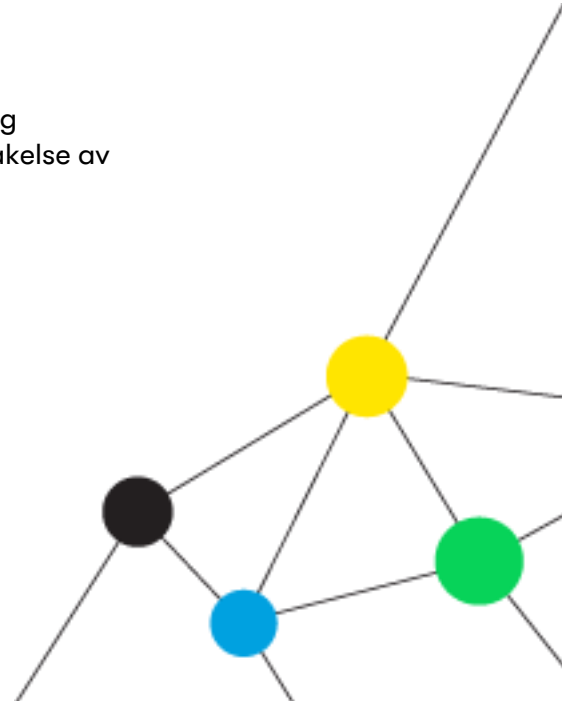
Indikator:

- Framstilling som viser utviklingen av omfanget av ulike miljøskadelige subsidier.

Naturhensyn i utenrikspolitikken

Overordna tiltak (av Norge internasjonalt):

- Regjeringen vil styrke innsatsen for natur i norsk utenriks- og utviklingspolitikk, både direkte og indirekte gjennom ivaretagelse av naturhensyn på tvers av innsats.

Mål 17: Samarbeid for å nå målene

Bistand og nasjonal ressursmobilisering

Overordna tiltak (av Norge internasjonalt):

- Regjeringen vil prioritere offentlige midler gjennom bistand og nasjonal ressursmobilisering som de mest bærekraftige og effektive finansieringskildene for utvikling.

Overordna tiltak (av Norge internasjonalt i samarbeid med andre)

- Regjeringen vil bidra til opprettelsen av et mellomstatlig skatteorgan i FN, så også utviklingsland kan påvirke utviklingen av globale skattenormer og politikk for nasjonal ressursmobilisering.

Global gjeldshåndtering

Overordna tiltak (av Norge internasjonalt i samarbeid med andre):

- Regjeringen vil bidra til opprettelsen av en omfattende uavhengig global gjeldshåndteringsmekanisme under FN, som kan bringe alle typer kreditorer til samme forhandlingsbord.
- Regjeringen vil bidra økonomisk til globale gjeldsprosesser.

Indikatorer:

- Framstilling som viser antall ganger Norge løfter assistering av utviklingsland i å oppnå langsiktig gjeldsbærekraft i relevante internasjonale fora, som FFD Forum, UNGA og HLPF.
- Framstilling som viser prosentandel økning av støtten til IMF's katastrofefond.

Vennlig hilsen
Kathrine Sund-Henriksen
Daglig leder, Forum for utvikling og miljø

